

گفت وگو با موسی حاجی نژاد، فیلم ساز مشهدی

سختی ساخت آثار دفاع مقدس عبور از سنگ اندازی های فراوان است

الهام ظریفیان| موسی حاجی نژاد از اواخر دهه ۷۰ به صورت «درست، اصولی و حرفه‌ای، آن طور که شهید ابراهیم اصغرزاده به او توصیه کرده بود، شروع به آموزش عکاسی، فیلم نامه‌نویسی، فیلم برداری و کارگردانی کرد، اما علاقه‌مندی او به سینما سبقه طولانی تری دارد. اواسط دهه ۶۰ وقتی هفت‌ساله بود، فیلم «هی جو» را در سینما دید و به سینما علاقه مند شد. همانجا بود که تصمیم گرفت هرطور شده فیلم‌ساز شود. در خانواده‌ای مذهبی بزرگ شده بود، و رسول ملاقلی‌پور موضوع برایش جدی تر شد و درنهایت این شهید اصغرزاده بود که او را به‌طور جدی به ورود به دنیای هنر و سینما ترغیب کرد. او تاکنون آثار زیادی را در قالب فیلم کوتاه، مستند و مستندداستانی نوشته، فیلم‌برداری و کارگردانی کرده است، اما ویژگی مشترک همه آن‌ها، این است که پیرامون دفاع مقدس و داستان رشادت‌های شهدای می‌چرخند. آخرین فیلم کوتاه او با نام «هاوار» در عرصه بین‌المللی موفقیت‌های خوبی کسب کرد. فیلم مستند داستانی «رؤیای بیداری» او در ابتدای مهرماه از شبکه ۲ پخش شد و در همین ماه به خاطر چند دهه فعالیت در حوزه فیلم‌سازی دفاع مقدس در جشن مهر سینمای خراسان رضوی از او قدردانی شد. حاجی‌نژاد اکنون مشغول تولید یک مستند داستانی به نام «بر آسمان اروند» درباره تشکیل گردان روح... در لشکر ۵نصر است. گپ و گفت کوتاهی با این هنرمند مشهدی انجام داده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

● فیلم سازی شما به طور تخصصی در حوزه دفاع مقدس از چه زمانی آغاز شد؟

موضوعات دفاع مقدس از من جدایی‌ناپذیرند. من از وقتی که چشم‌باز کرده‌ام در خانواده با این موضوعات روبه‌رو بوده‌ام. به غیر از آن، معتقدم که در هیچ جای دنیا فراوان تر از جنگ سوژه و قهرمان نداریم.

● شاخص‌هایی که از فیلم‌سازی دفاع مقدس در نگاه شما وجود دارد چیست؟

وقتی حرف از دفاع مقدس می‌شود، همه افراد فیلم‌هایی به ذهنشان می‌رسد که در آن تجهیزات بزرگ جنگی دیده می‌شود. ولی دفاع مقدس همه‌اش این نیست. از زمانی که آژیر جنگ زده می‌شود، بقال محله هم دغدغه پیدا می‌کند و حواشش هست با همسایه‌ای که شوهرش در جبهه است، سخت نگیرد. در زمان جنگ مردم محترکان را شناسایی می‌کردند. فضایی بود که همه به‌هم کمک می‌کردند. از این سطح بگیر تا عملیات‌ها، شکست‌ها، اشتباهات، موفقیت‌ها، شهدا، مادران شهدا و چشم به راه بودن آن‌ها، همه سوژه‌های دفاع مقدسی هستند. به نظر اگم هر تا اینجا درست متوجه دفاع مقدس نشده‌ایم به این دلیل بوده که ریل گذاری دفاع مقدس به طور شایسته ای گذاشته نشده است و به این دلیل من به سوژه‌های دفاع مقدسی در قالب‌های مستند، سریال، موزیکال، انیمیشن و فیلم کوتاه روی آورده‌ام.

● فکر می‌کنید این دغدغه برای فیلم‌سازان نسل بعد از شما همچنان وجود داشته باشد؟

بله. دفاع مقدس غیرقابل جدا کردن از تاریخ این کشور است. همان طور که جمعیت بیشتری می‌شود و نسل ما بزرگ‌تر می‌شوند، تعداد آدم‌هایی که در این عرصه کار می‌کنند بیشتر می‌شوند و هر روز آدم‌های خلاق و خوش سلیقه‌ای وارد می‌شوند. اما مسئله مهم‌تری که وجود دارد و قبل از ورود به هنر باید بدانیم، این است که هنر جای رقابت نیست. درست است که در دنیا جشنواره‌ها برگزار می‌شوند ولی نگاه هنرمندان به یکدیگر نباید نگاه به رقیب باشد. چون در این صورت ذات هنر دچار آلودگی می‌شود و اثرگذاری‌اش کم می‌شود.

در فیلم‌سازی دفاع مقدس مهم‌ترین اصل، پژوهش است که هم دربرآوردها نادیده گرفته می‌شود و هم در حمایت‌ها و هم در تولیدکننده‌ها

● ارزیابی‌تان از عرصه تولید محتوای تصویری چه سینمایی و چه مستند و ... در موضوعات دفاع مقدس در میان هنرمندان مشهدی چیست؟

در فیلم‌سازی دفاع مقدس مهم‌ترین اصل، پژوهش است که هم در برآورد‌ها نادیده گرفته می‌شود و هم در حمایت‌ها و هم در خود تولیدکننده‌ها. در بیشتر موارد، تهیه‌کننده سوژه‌ای را پیدا می‌کند و به فیلم‌نامه‌نویسی می‌دهد که درکی از فضای دفاع مقدس ندارد، نه عملیات‌رامی‌شناسونه‌از فرد مطلع مشاوره می‌گیرد. قصه به‌طور نادرست روایت و باعث می‌شود تمام افرادی که در این عرصه فعالیت می‌کنند از دید مسئولانی که می‌خواهند از آثار دفاع مقدسی حمایت کنند، آدم‌های کم‌اطلاعی به نظر برسند. این به‌خود ما هنرمندان برمی‌گردد و ما ماند خیلی از جاهای دنیا باید از همدیگر کمک بگیریم. این هم ارزیابی به‌ویژه در شهر و استان ما باید شکل بگیرد. موضوع دوم این است که در خراسان اولویت مدیران مدام تغییر می‌کند. ناگهان گروهی می‌آیند که می‌خواهند هنر را به سمت سکولار ببرند. به نظرم باید در فضای قانون گذاری کشورمان قوانینی بگذاریم که با جابه جاشدن آدم‌ها اولویت‌ها تغییر نکند.

● تصور می‌شود فیلم سازی در حوزه دفاع مقدس خیلی راحت‌تر است از این بابت که حمایت از آن وجود دارد. آیا واقعا این گونه است؟

نه. اصلا. اتفاقا کار دفاع مقدسی ساختن بسیار سخت است.

چون بسیار سنگ جلو پایت است و بسیار آدم‌هایی هستند که نظر بدهند. مسئولی که تخصص سینمایی ندارد، می‌گوید جوری که من می‌گویم باید بسازی در حالی‌که هنر این طوری خلق نمی‌شود. کدام اثر هنری این طوری شکل گرفته است؟ این فرمایش‌ها باید از هنر گرفته شود. البته هنرمند دفاع مقدس هم باید متعهد باشد و این بستر را برای خودش سکو و پله نکند. فیلم‌سازهای خوبی داشته‌ایم که کارشان را بلدند ولی برای اینکه مورد توجه مسئولان قرار بگیرند، چند فیلم با ارزش دفاع مقدسی ساخته‌اند و بعد عملا رفته‌اند به سمت فیلم‌هایی که هویت ایرانی ندارند و واقعیت را جواری می‌گویند که خودشان می‌خواهند.

● اگر بخواهید فیلم سازی دفاع مقدس را نقد کنید، به نظراتان چه جاهای خالی‌ای وجود دارد که تاکنون به آن توجه نشده است؟

ما سینمایی در دهه ۷۰ داشتیم که در سینمای جهان اثر می‌گذاشت. فیلم‌سازی جهان به سمتی رفته که از سینمای دفاع مقدس ما الگو گرفته است. الان می‌بینیم جیمز باند خودش را می‌کشد و فداکاری می‌کند. خلبان در فیلم هایشان به دلیل اینکه مردم دچار مشکل نشوند گرای بمباران خودش را می‌دهد. در حالی‌که قبلا این چیزها را اصلا در فیلم‌هایشان نداشتند. این‌ها برگرفته از سینمای دفاع مقدس ماست. این به این دلیل است که آن‌ها کتاب‌های ما را می‌خوانند و فیلم‌های ما را می‌بینند. ولی ما این کارها را نمی‌کنیم. ما داریم سینمای دفاع مقدس را هالیوودی می‌سازیم. در حالی‌که وقتی با آدم‌های دفاع مقدس صحبت می‌کنیم، می‌گویند این فضایی که در فیلم‌های دفاع مقدسی نشان می‌دهند، اصلا آن فضایی نیست که ما در آن بودیم. یا دیدن این فیلم‌ها اغلب فکر می‌کنند رزمنده‌ها فقط نان خشک می‌خوردند. بله نان خشک بوده، ولی وقت‌هایی هم بوده که کباب برگ و نوشابه می‌خورده‌اند. ولی ما در فیلم‌ها این‌ها را نمی‌دیدیم. چون فیلم‌سازها می‌خواستند سینمای دفاع مقدس را سینمای محروم و خانواده‌های دفاع مقدس را بی‌سواد نشان بدهند.

● ساخت پرتره به عنوان یک گونه از مستند، درباره شهدا چقدر شناخته شده است و اصولا چقدر در مشهد در این زمینه ظرفیت داریم؟

ظرفیت که فراوان داریم. در مشهد امثال شهید کاوه را زیاد داریم. پرتره یعنی هویت و شخصیت یک فرد. در پرتره از ابعادی که اجازه داریم یک فرد را نشان می‌دهیم. در پرتره از نادیدنی‌ها و ناگفتنی‌ها می‌گوییم و همین درمورد شهدا کار را سخت می‌کند. وقتی درباره یک آدم مشهور می‌خواهی پرتره بسازی، بخش زیادی از اطلاعات آن را مردم می‌دانند. اما «قصه‌های سنگر ما» که قسمت اولش را ساخته‌ام همین است. این قسمت در مورد یک بچه مشهدی و مخترع مین خورشیدی است که بهش می‌گویند مهندس کوچولو. در پرتره به دلیل اینکه آدم‌ها

عکس: مجید کرمانی خوارزمی

در مورد یک فرد صحبت می‌کنند، کارگردان باید بداند چه می‌خواهد بگوید و چرا. پاسخ به این سؤال‌ها موجب می‌شود راه درست را انتخاب کند. مشهد و خراسان عملکرد زیادی در دفاع مقدس داشته‌اند. مشهد به تعداد شهیدایش یعنی ۱۷ هزار نفر می‌تواند پرتره داشته باشد. هرکدام از این پرتره‌ها می‌توانند ابعاد مختلفی داشته باشند. مثلاً دسته‌ای از رزمندگان داشتیم به نام کفاشان که هیچ کس تاکنون به آن توجه نکرده است. آن‌ها کسانی بودند که فقط پوتین می‌دوختند و واکس می‌زدند. یا رزمنده‌های نخبه‌ای داشتیم که تراشکار بودند و توانستند قایق زرهی درست کنند.

● ارزیابی‌تان از کارهایی که به عنوان پرتره با موضوع دفاع مقدس در مشهد ساخته می‌شوند، چیست؟

در مشهد هر کار دفاع مقدسی را بسازی می‌گویند در قالب پرتره است، ولی در واقع نیست. شاید دو کار من پرتره باشند. یکی مستند دو قسمتی بلندی به نام «فردوس تا فردوس»، است که درباره شهید مهدی صبور، فرمانده محور جذابه، است. دیگری مستندی درباره حسین قائنی، پرتره مثل دایره است که بیشترین شاعر را به نقطه فوکوس یعنی آن شخص داشته باشد. آن آدم اگر کار خوب هم کرده، باید بگوییم، اگر کار بد هم کرده باید بگوییم. اگر می‌ترسیده یا اگر خلاقیت داشته، اگر عاشق شده یا عشقش را رها کرده، اگر فرمانده بوده یا ترک فرماندهی کرده، باید بگوییم. پرتره یک شناسنامه از یک فرد است. اصولا در موضوعات دفاع مقدس ما کمتر سراغ پرتره می‌رویم چون بعضی از بزرگواران شهدا ممکن است عقبه‌ای داشته باشند که خانواده‌شان نمی‌خواهند بگویند. به تازگی واز بتوانیم بگوییم فلان رزمنده فلان روز در خیابان دعوایی هم کرده، قبیش تابو بود. هنوز هم بخوابی سراغ این موضوعات بروی یا جلویت را می‌گیرند، یا خودت ترمز را می‌کشی. اگر پرتره را درست کار نکنی، رسانه‌ها و آدم‌ها ممکن است برداشت‌های مختلف و شاید غلطی از آن داشته باشند. اصولا من در موضوعات شهدا و دفاع مقدس سراغ پرتره

نمی‌روم، چون خود فرد نیست. بهترین فیلم‌سازی پرتره این است که خود فرد حضور داشته باشد و خودش درباره خودش حرف بزند.

ایستگاه خبر

چرا فیلم ساز مشهدی جایزه اش را به فردوس کاویانی تقدیم کرد؟

چارسوق هنر

فراخوان جشنواره عمار منتشر شد

نمایش آنلاین «شهر دودی»

«مادرم ایران»، اثر تازه پوران درخشنده

«قهوه عثمانی» آماده نمایش شد

شهریار

دشنبه
۱۳ مهر ۱۳۹۷
۱۹ دی‌ماه سال ۱۳۹۷
شماره ۲۰۴۹

۱۱

شهریار

ریحانه موسوی

گزارش روز

نمایش میدانی «نوری در نیمروز» با محوریت زندگی سردار شهید «نورعلی شوشتری» جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران که از ۳۱ شهریورماه در محل بولوار نماز، روبه‌روی بوستان کوهسار آغاز شده است. سه‌شنبه شب هم‌زمان با میلاد رسول اکرم (ص) و ولادت امام جعفرصادق (ع)، میزبان خانواده این شهید وحدت بود. نمایش «نوری در نیمروز» اولین نمایش میدانی متفاوت با سال‌های گذشته است که در آن از جلوه‌های ویژه استفاده می‌شود و به دلیل استفاده از انفجار و تیراندازی، محل اجرای نمایش خارج از مناطق مسکونی و شهری انتخاب شده است. «نوری در نیمروز» به کارگردانی محمد جهانپا هرشب از ساعت ۱۹ تا ۲۰ برگزار می‌شود و تا ۲۳مهرماه ادامه خواهد داشت.

● نمایش برای مردم جذابیت دارد

فرج‌ا... شوشتری، فرزند شهید نورعلی شوشتری، در حاشیه اجرای این نمایش به شهرآرآ گفت: ما هر کاری در رابطه با شهدا انجام می‌دهیم جزو وظایفمان است. تکریم شهدا احترام به خود، سرزمین، آیین گذشته، حال و آینده کشور عزیزمان ایران است. وی با ابراز خرسندی درباره استقبال خوب مخاطبان از نمایش «نوری در نیمروز» افزود: حضور پرشور مردم برای تماشای این نمایش به خاطر این است که

سرزمین تلاش کرده‌اند، به مردم بشناسانیم و نتوانسته‌ایم مطابق با ذائقه و سلیقه روز آن‌ها را معرفی کنیم. اتفاقاتی شبیه اجرای نمایش «نوری در نیمروز» آینده‌ساز بهتری را برایمان به‌ویژه برای نسل جوان و جدید رقم خواهد زد، تا آن‌ها نیز بتوانند لذتی که ما از افتخار کردن به کشورمان می‌بریم، با همین عظمت تجربه کنند.

● نمایشی متفاوت از زندگی یک اسطوره محمد علی چمی گو، تهیه کننده این نمایش، نیز در گفت‌وگو با شهرآرآ بیان کرد: امشب میزبان خانواده شهید شوشتری بودیم و خوشحالم از اینکه مردم و خانواده این سردار از اجرای این نمایش راضی بودند.

وی بیان کرد: اگر کارهای هنری به دل مردم ننشینند و موجب رضایت آن‌ها نشود، کار ابتری انجام شده است. اجرای یک اثر

خادمان و سربازان خود را دوست داشته و به آنان علاقه دارند. چه اسطوره باشند یا یک سرباز عادی. شوشتری خاطرنشان کرد: مردم ما قدردان کسانی مانند شهید حاج قاسم سلیمانی، شهید شوشتری و همه افرادی که زحمت کشیده و چهل سال پوتین خود را درنیاورده‌اند تا گوشه گوشه این مملکت را حفاظت کنند، هستند. وی بیان کرد: همین که مفهوم نمایش زیباست برای مردم جذابیت دارد. هر چند قطعا لازم داریم هنرمندانه‌تر و با داستان‌های زیباتر این موارد را بیان کنیم. اما از کسانی که برای ساخت این نمایش زحمت کشیده‌اند تشکر می‌کنیم. من تا حدودی این کارها را انجام داده‌ام و می‌دانم بسیار سخت است، جمع کردن عوامل مرتبط. تأمین هزینه‌ها و... کاری زمان‌بر است. شوشتری اظهار